

Gjett på om rømmegrøten va' go'.

Osvald Lykstad.

DAGENS LILLE TANKE

(går mot strømmen)

E.-verksdirektøren frister: Vi kan skaffe mere strøm og den blir langtfra dyr.

Den koster kun en vakker drøm:

et plantefelt, en fuglemyr, en hytte for turister!

Men skal vi selge denne skatt

for noen tusen kilowatt?

I kretsfredningens årsberetning for 1917 er Nedalsområdet omtalt således: «... dette vakre stykke norsk natur som for alle tider skal forbli uforandret i nationens eie»

Men i juni 1968 har Regjeringens proposisjon og Stortingets flertalls dualisme manifestert seg noe anderledes, og «for alle tider»!

Denne saks takling minner uvilkårlig om hva verdenshistorien kan berette fra et par tusen år siden om debattene i Romerrikets Senat, hvor talene oftest ble avsluttet med at «Kartago bør ødelegges».

Naturvern

ARNE FALKANGER

Menneskene har ikke til alle tider hatt det samme syn på naturen. En gang var høye fjell, fossende elver og tette skoger menneskets fiender. Naturen var overveldende, truende og farlig. Det gjaldt å holde seg til venns med de makter som hersket i naturen. Det tok tid før sagahøvdingen stanser og sier: Fager er lien. Det er først i nyere tid at naturopplevelsen er blitt noe verdifullt for alle og naturen er blitt et aktivum som må tas vare på og pleies så den ikke tilføyes unødige sår og skader som forringer skjønnsverdien. Dette arbeid har ennå ikke fått tilstrekkelig fast form, men det går et sterkt ønske gjennom landet om å finne frem til ordninger som kan ivareta naturvernets krav og samtidig ikke bremse på den økonomiske fremgang som vi ønsker.

Det utviklingstrinn som det moderne samfunn idag er nådd frem til, er i høy grad betinget av den moderne teknikk og det har resultert i en dominerende materialistisk livsoppfatning og en voldsom konkurranse som priser menneskene til ytelser på grensen av stress. Det blir et personlig problem for flere og flere å holde seg i fysisk god form. Disse problemer er idag så store at de har samfunnsmessig betydning og vi må anta at dette vil øke i fremtiden. Der agiteres idag for god trim, sunt kosthold og meget annet, men alle er klar over at naturen er den sunnhetskilde å øse av og også den billigste. Det står bare til den enkelte å gå til kilden og drikke.

Vi har hittil hatt den lykke å ha uberørt natur like innpå oss, selv for dem som bor i våre største byer. Ser vi på det som har skjedd i de siste 50 år, er det lett å konstatere at det er skjedd store forandringer i den natur som omgir oss. Vi har fått tørrlagte elver

og bekker, innsjøene fylles og tømmes og viser frem stygge, sumpede, illeluktende strender. Fosser som pyntet opp i landskapet er lagt i tunneller inne i fjellet. Stentipper og grustak ligger der som sår. Dominerende kraftledninger skjærer seg som stygge gater tvers over daler og fjell så langt øyet rekker. Før man drikker av en elv eller bekk, må man se om der står et skilt om urent vann.

Hvis vi vil videreutvikle vårt moderne samfunn — og det vil vi selvsagt — må vi ta endel av ulempene med på kjøpet. Det er dog klart at mange at de inngrep som er skjedd i naturen i de siste menneskealdre, har vært preget av tilfeldighet og har ikke vært underkastet en helhetsvurdering. De fleste inngrep har vært gjort på ensidig økonomiske vurderinger. Det går nemlig an å beregne hva en foss vil gi av elektrisk kraft som kan drive en fabrikk og den kan gi landet en beregnet eksportverdi av sin produksjon. Det skjønnhetstap som samtidig påføres naturen, kan ikke beregnes i kroner og ører, for det blir en subjektiv vurdering. Derfor står naturvennene så svakt at det må masseoppbud til og der må mobiliseres en opposisjon med et stormværs styrke for å stoppe en regulering selv om det er klart at den vil vannsire landskapet.

Det arbeide som Naturvernet har gått inn for, burde sikkert ha kommet igang for lenge siden. Det tar nemlig tid for å få anerkjennelse for nye ideer. I de senere år har dog Naturvernet hatt en stor og gledelig tilslutning over alt i landet og også hos en rekke politikere. Det er dog et faktum at hittil har økonomer og teknikere spilt de sterkeste kort, og vi har sett hvorledes vassdragsutbygginger er drevet så langt med såkalte *forberedende arbeider* at konsesjon har vært vanskelig å stoppe når saken er kommet opp til endelig avgjørelse. Utbyggerne kan også ofte på et tidlig tidspunkt vekke økonomiske interesser i et bygdesamfunn som blir dominerende. Naturvernet har ikke kommet til med sine synspunkter før på et senere stadium.

Disse refleksjoner gjorde jeg da jeg ihøst stod oppe ved Geitbekken og så utover den veldige flate som skal bli Nesjøen. Et landskap som er mindre egnet for en oppdemning kan man vanskelig tenke seg. Var det virkelig det eneste alternativ for E-verket for å skaffe Trondheim mere kraft? Jeg får meg ikke til å tro det.

Dette magasin vil selv etter E-verkets beregninger ikke være fylt uten ved særlig rikelig nedbør. Det vil ligge der med store stygge myrsumper som må presenteres for hvert menneske som besøker Sylene. Nedalshytta med den stille flytende elv gjennom bjørkeskogen var en perle i naturens vakreste innfatning. Dette smykke går tapt og hva får man igjen? En skadeerstatning som aldri kan bli av samme verdi som det gamle Nedalen. Et stort område hvor titusener av turister har vandret og hatt sin glede av det i snart 100 år er blitt mindreverdige og vil virke frastøtende. Det følte som en smerte å se utover det vakre landskap med høstens farger og tenke på hva som nå skal skje i Nedalen.

Det er på tide at Naturvernet får sin lovmessige plass ved behandling av alle større prosjekter som griper inn i naturen. Der arbeides idag med en ny lov og i det foreliggende forslag er foreslått at der på forhånd skal foretas en helhetsvurdering av alle større prosjekter. *Det må skje på et så tidlig stadium at ingen såkalte forberedende arbeider i marken kan settes igang før planene er drøftet på lovmessig måte og hvor også naturverninteressene er med i vurderingen.* Vi får håpe at den nye lov fastlegger prinsipper for vern av naturen som hindrer store skjemmende inngrep. Det er vi som forvalter våre naturherligheter idag, men vi har ingen rett til ensidig å se på øyeblikkets økonomiske interesser. Vi må ikke glemme at vi står til ansvar overfor kommende slekter.

